

Interpretace historických právních textů

Právo a zdánlivá
synonyma

právní norma x právní předpis

- **právní norma** = obecně závazné pravidlo chování, které má předepsanou formu a jeho dodržení je vynutitelné státní mocí
 - obsahuje hypotézu (H), dispozici (D) a sankci (S) -> dispozice je přítomna vždy
 - právní norma **je součástí** právního předpisu
 - právní norma tedy sama o sobě **není pramenem práva**
 - jeden právní předpis může obsahovat jednu (výjimečně) až několik právních norem
 - právní norma může být obsažena jako celek v rámci jednoho ustanovení (článku, paragrafu), případně její jednotlivé součásti (H, D, S) mohou být roztříštěny do více ustanoveních
 - POZOR! právní normy jsou obsaženy pouze v právních předpisech, tj. pramenech normativního charakteru -> nikoliv v právních knihách soukromé (**nezávazné**) povahy!

Příklad 1

- § 406 odst. c) zák. č. 946/1811 ř. z.

„Vznikne-li uprostřed vody ostrov, jsou vlastníci pozemků, které na obou březích podél ostrova leží, výlučně oprávněni přivlastniti si vzniklý ostrov dvěma stejnými díly a rozdělití sobě podle délky svých pozemků. Vznikne-li ostrov v jedné polovici vody, má naň vlastník bližšího břehu sám nárok. Ostrovy ve splavných řekách zůstávají vyhrazeny státu.“

Příklad 2

- Čl. 61 Příručky práva městského

„Qui bona fide a non vero domino, quem dominum esse credebat, fundum emerit vel aliquit aliud ex iusta causa vel donacione bona fide acceperit, placuit naturali ratione fructus, quos perceperit, eius esse pro cultura et cura. Et ideo, si postea dominus supervenerit et fundum vendicet, de fructibus ab eo consumptis agere non potest. Ei vero, qui sciens fundum alienum possederit, non idem concessum est; eciam itaque fructus cum fundo, licet consumpti sint, cogitur restituere.“

-> v tomto případě se o právní normu nejedná, protože Příručka práva městského neměla povahu právního předpisu!!!

- **právní předpis** – je písemným pramenem práva, který obsahuje jednu, případně několik právních norem
 - = normativní právní akt x individuální právní akt
 - má normativní, tj. státem vynutitelný charakter -> nedodržení je sankcionováno
 - moderní právní teorie považuje za právní předpisy:
 - ústavní zákony
 - zákony a zákonná opatření
 - nařízení – vlády, územních samosprávných celků (obec, kraj)
 - vyhlášky – ústředních orgánů státní správy, územních samosprávných celků (obec, kraj)

Příklad

- **Ústavní zákon**
 - **Současnost:**
 - Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
 - **Historie:**
 - Obnovené zřízení zemské
- **Zákon**
 - **Současnost:**
 - Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích; Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
 - **Historie:**
 - Práva městská království českého (Koldín); Constitutio criminalis Theresiana; ABGB
- **Nařízení**
 - **Současnost:**
 - Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě
 - **Historie:**
 - Nařízení Min. Vnitra č. 101/1868 ř.z., kterým se obnovuje Okresní hejtmanství v Těšíně
- **Vyhláška**
 - **Současnost:**
 - Vyhláška č. 199/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku
 - **Historie:**
 - Vyhláška Min. Vnitra č. 11/1946 Sb., o otištění smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik, podepsané v Moskvě dne 12. prosince 1943

půjčka x výpůjčka

- půjčka

- předmětem půjčky jsou věci genericky (druhově) určené -> zpravidla peníze
- u peněžitého plnění lze dohodnout úroky (= odměna věřitele x úroky z prodlení)
- u nepeněžitého plnění je možné sjednat, že dlužník vrátí věřiteli věc téhož druhu, jakého je předmět půjčky, a to ve větším množství
 - př. půjčeno bylo 80 kg obilí, věřitel s dlužníkem se dohodnou, že dlužník věřiteli vrátí 85 kg obilí, atd...
- ve středověku bylo půjčování na úrok považováno za lichvu (usura)
- lat. „*mutuum*“ (obecně), ve středověkých pramenech se objevuje také ekvivalent „*census*“

● výpůjčka

- pojmovým znakem výpůjčky je bezplatné užívání věci
- nelze po vypůjčitelu požadovat úroky či vrácení většího množství
- předmětem výpůjčky je věc individuálně (konkrétně) určená -> např. obraz, archiválie, kniha atd.
- je ovšem možné sjednat smluvní pokutu (stejně jako u půjčky)
- institut pochází z římského práva (stejně jako v případě „*mutua*“), v latinských pramenech je tento smluvní typ označován termínem „*commodatum*“

úrok z prodlení x poplatek z prodlení x smluvní pokuta

● úrok z prodlení

- titulem pro přiznání úroků z prodlení je právní předpis, příp. smlouva
- výše úroků z prodlení je upravena v platném znění nařízení vlády (soukromoprávní záležitosti) -> od toho se **lze** smluvně odchýlit
- současný právní řád nově povoluje vymáhání tzv. úroků z úroků (anatocismus) – platí nově od 1.1.2014 (předchozí občanský zákoník toto neumožňoval!)
 - takové ujednání bylo přípustné již v římském právu
 - ve středověku zásadně zakázáno, zákaz upraven např. ve sbírce kanonického práva Corpus iuris canonici, v domácím prostředí zákaz vymáhání úroků z úroků stanovují Arnoštova provinciální statuta z roku 1349

● poplatek z prodlení

- bylo možné přiznat pouze na základě zákonem stanovených případů
- současně -> 2,5 promile denně, minimálně však 25,-Kč denně
- jedná se o institut historický -> v současném občanském zákoníku upraven není

● smluvní pokuta

- titulem je smlouva, smluvní pokuta nemusí být dle platné právní úpravy sjednána písemně (x předchozí občanskoprávní úprava)
- v případě prodlení se zaplacením smluvní pokuty lze z výše neuhrazené smluvní pokuty vymáhat úroky z prodlení

trestný čin x přeštupek x jiný správní delikt

- ve všech případech se jedná o protiprávní jednání, které je postihováno (sankcionováno)
- přeštupy jsou v současné době projednávány v přeštupkovém řízení, jiný správní delikt je projednáván ve správním řízení, zatímco projednávání trestných činů je předmětem trestního řízení
- o spáchání přeštupku a jiného správního deliktu rozhodují správní orgány, pravomoc k projednávání trestných činů náleží pouze soudům
- přeštupy a jiné správní delikty se vyznačují menší společenskou závažností než trestné činy
- POZOR!!! na používání termínu „trestný čin“ pro starší období – např. ve středověku neměla většina deliktů povahu trestného činu, jak tento institut známe dnes

zcizit x odcizit

- ke zcizení věci (alienatio) dochází na základě právního titulu, a to:
 - A) s vůlí vlastníka věci
 - prodej, směna, darování ...
 - B) bez vůle vlastníka věci
 - na základě zákona nebo rozhodnutí vydané orgánem veřejné moci -> vyvlastnění, dědění na základě dědické posloupnosti, soudní prodej věci, příklepem licitátora v dražbě ...
- odcizení:
 - krádež (furtum) -> bez vůle vlastníka věci

Rozdíl!!! Zatímco u zcizení dochází k zániku vlastnického práva zcizitele (vlastníka věci), krádež není titulem vedoucím k zániku VP osoby, která je vlastníkem kradené věci. Zloděj se stává pouze držitelem -> a to držitelem ve zlé víře (possessor malae fidei)